

Frittalende fredsprisvinnere tente gnisten til engasjement

Bernard Lown og Morten Rostrup manet til økt innsats for fred, nedrustning og humanitær bistand under nobelseminaret som Legeforeningen stod i spissen for før jul.

Nærmere 150 personer deltok ved det åpne seminaret som ble holdt i Nobelinstituttet i Oslo 11. desember, dagen etter at FN og organisasjonens generalsekretær Kofi Annan hadde mottatt fredsprisen for 2001. Seminaret var knyttet til programmet for 100-årsjubileet for Nobels fredspris, og ble arrangert av Den norske lægeforenings utvalg for menneskerettigheter i samarbeid med International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW) og Médecins Sans Frontières (MSF). De to sistnevnte legeorganisasjonene er begge tidligere fredsprisvinnere, henholdsvis i 1985 og i 1999.

Hovedaktørene på nobelseminaret: (bak f. v.) Magne Nylenna, Halvor Fossum Lauritzen og Olav Kjørven. Foran f. v. Morten Rostrup, Bernard Lown og Gro Harlem Brundtland. Foto T. Sundar

Leger har en unik mulighet

Sverre Varvin, avtroppende leder i Legeforeningens utvalg for menneskerettigheter, innledet med å understreke at leger har en unik mulighet til å medvirke til internasjonalt freds- og menneskerettighetsarbeid.

– Som utøvere av både forebyggende og kurativ medisin, og gjennom tilgangen til medisinsk teknologi, har legene en særstilling i all helsefremmende og fredsskapende virksomhet. Iblant fører dette også til at skillelinjene mellom medisin og politikk blir uklare, konstaterte Varvin. Han påpekte at menneskerettighetsarbeid er et prioritert satsingsområde for Den norske lægeforening, og viste til samarbeidet med søsterforeninger i Tyrkia og det tidligere Jugoslavia (se egen sak).

IPPNW, som i Norge ofte blir kalt for Den internasjonale legeforening mot atomkrig, var representert ved amerikaneren Bernard Lown (les intervju, side 116–17), organisasjonens leder i 1980–93. MSF, blant nordmenn kjent som Leger uten grenser, var representert ved Ullevåls-legen Morten Rostrup, som også er organisasjonens internasjonale leder. De andre hovedgjestene var generaldirektør Gro Harlem Brundtland fra Verdens helseorganisasjon, utenlandssjef i Røde Kors Halvor Fossum Lauritzen og statssekretær i utviklingsdepartementet Olav Kjørven. Møteleder var Magne Nylenna, Legeforeningens nye generalsekretær.

Til felts mot likegyldighet

De to foredragsholderne Bernard Lown og Morten Rostrup var samstemmige i sin oppfordring til leger om å engasjere seg for ned-

rustning, fred og humanitært arbeid. Rostrup pekte spesielt på utfordringene knyttet til de økende flyktningstrømmene samt infeksjonsspredningen i mange land, mens Lown fremholdt at trusselen om en global eller regional kjernefysisk katastrofe ikke er mindre i dag, enn den var under den kalde krigen.

– Tvert imot, sa Lown: – Terskelen for å bruke atomvåpen er lavere enn den var tidligere. Grunnen til det er at spredningen av våpen og våpenteknologien har skutt fart etter den kalde krigens slutt.

– Arsenalet av atomvåpen svarer til minst 200 000 Hiroshima-bomber, og antall atommakter har gått opp fra to til åtte. Ved inngangen til et nytt millennium står verden overfor en fortsatt trussel om atomkrig. Vi må ikke synke hen i en likegyldig holdning til denne trusselen. Likegyldigheten er vår tids moralske patologi, påpekte den 80 år gamle Harvard-legen.

Bernard Lown kritiserte USA for unnfalpenhet i nedrustningsarbeidet, fordi landet har forsømt eller avvist en rekke internasjonale avtaler. Han uttrykte også sterk motstand mot USAs storstilte planer om å bygge et nasjonalt rakettskjold.

Verden må våkne

Morten Rostrup sa at verden må våkne til det han kalte terrortrusselen fra infeksjonssykdommene: – Hver eneste dag er mennesker på flukt, for å få tilgang til medisinsk hjelp og legemiddelbehandling. Vesten rår over ressursene som skal til for å hjelpe, men det trengs også politisk vilje. Etter 11. september har de vestlige landene demonstrert sam-

hold i bekjempelsen av voldsterror. Nå må vi rette oppmerksomheten mot de grufulle lidelsene som sivilbefolkningen i verdens fattige land gjennomlever. Vi kan fremtvinge forandringer og bejempe infeksjonsepidemier ved å intensivere det humanitære hjelpearbeidet. Samtidig må vi være villig til å avdekke urett og utfordre grenser, sa MSF-lederen.

Gro Harlem Brundtland støttet budskapet fra Lown og Rostrup, og oppfordret til økt samarbeid mellom regjeringer og frivillige organisasjoner. Hun trakk frem Médecins Sans Frontières og Røde Kors som eksempler på aktive organisasjoner som gir livsviktig, sivil hjelp på tvers av landegrenser.

– Uansett hvem hjelpeaktørene er, må vi stå sammen om et felles mål: å drive frem det helsefremmende og fredsskapende arbeidet. En viktig forutsetning for å lykkes, er at aktørene, så langt det er mulig, unngår å bli trukket inn i lokale konflikter. Dette er en viktig, men vanskelig balansegang, understreket WHO-lederen.

– Tom Sundar, *Tidsskriftet*
tom.sundar@legeforeningen.no